

Sieto Heemskerk

Sieto Heemskerk houdt zijn veestapel gezond met een minimaal gebruik van antibiotica. Hij bereidt zijn koeien volgens een vast protocol voor op de droogstand.

Aantal koeien:	70, geen jongvee
Productie (bedr.econ.):	6700 4,30 3,66
Aantal hectares:	30
Antibioticagebruik:	0,10 dierdagdosering per dierjaar
Neventakken:	verhuur van appartementen

Ellen en Sieto Heemskerk beheren een multifunctioneel boerenbedrijf

De boerderij van de familie Heemskerk is fraai gelegen aan de rivier de Amstel

Sieto Heemskerk beperkt gebruik van antibiotica tot noodgevallen

Vertrouwen op natuurlijke weerstand van de koe

Met een dierdagdosering van 0,10 per dierjaar realiseert Sieto Heemskerk uit De Kwakel een zeer laag gebruik van antibiotica. Bij droogzetten gebruikt de veehouder enkel teatsealers en ook bij uierontsteking vertrouwt hij op de natuurlijke weerstand van zijn dieren. 'Het is goed dat er antibiotica zijn, maar ik ben ervan overtuigd dat gebruik vaak niet nodig is', stelt hij na drie jaar ervaring.

tekst **Wichert Koopman**

Een groot deel van het jaar lopen de koeien dag en nacht in de wei. Twee keer per dag krijgen ze een nieuw strookje gras

Een afdeksysteem houdt het openen en sluiten van de lasagnekuil werkbaar

Droogzetten zonder antibiotica vraagt een hygiënische werkwijze

De verhuur van luxe vakantieappartementen is een goedlopende tweede tak op het bedrijf

Hij herinnert zich nog exact de gebeurtenis waardoor hij besloot 'cold turkey' te stoppen met het preventief inzetten van antibiotica bij zijn koeien. 'Drie jaar geleden kalfde er een koe die ik net daarvoor had drooggezet', vertelt melkveehouder Sieto Heemskerk uit het Noord-Hollandse De Kwakel. 'Vijf weken lang moest ik alle melk van het dier uithouden en weggooien. Dat ging me zo tegenstaan dat ik daarna nooit meer één droogzetter heb gebruikt.'

Antibiotica vaak niet nodig

Een lage dierdagdosering speelde in de overwegingen van de veehouder op dat moment geen rol. Die discussie leefde nog niet zo sterk en aan de gestelde normen voldeed hij al ruimschoots. 'Koeien behandelen met antibiotica kost gewoon geld, vooral in de vorm van melk die niet geleverd kan worden. Ik had het idee dat het ook zonder moest kunnen', vertelt hij over zijn motivatie om het gebruik van bacteriedodende geneesmiddelen te minimaliseren. Bovendien: 'Zelf grijpen we bij het eerste het beste griepje ook niet direct naar de pillen. Waarom zouden we dat bij onze koeien dan wel doen?'

De veehouder melkt sinds zijn beslissing een stuk relaxter. Over melk die niet in de tank mag, hoeft hij zich veel minder zorgen te maken. De inzet van antibiotica beperkt Heemskerk nu tot noodgevallen zoals een keizersnee of baarmoederontsteking. Ook bij tussenklauwontsteking schroomt hij niet om een behandeling met een regulier geneesmiddel in te zetten. 'Hiermee kom ik op enkele gevallen per jaar. Ik ben niet tegen het gebruik van antibiotica – het is goed dat ze er zijn – maar ik ben ervan overtuigd dat gebruik ervan vaak niet nodig is.'

De keuzes die de veehouder maakt, leiden tot een dierdagdosering per dierjaar van 0,10 over de afgelopen twaalf maanden. Erwin de Heer, erkend rundveedie-

renarts bij dierenartspraktijk 't Groene Hart, geeft aan dat Heemskerk hiermee tot de absolute 'koplopers' in de praktijk behoort.

Varkens werden toeristen

Het bedrijf van de familie Heemskerk heeft altijd gesteund op meerdere pijlers. Zoals veel collega's langs de Amstel maakten de melkveehouders van de melk van hun koeien traditionele Leidse kaas. De wei ging naar 200 vleesvarkens. Sieto (44) is inmiddels de derde generatie Heemskerk die, samen met zijn vrouw Ellen (42) en zonen Roy (13), Danny (11), Wessel (9) en Chris (7), woont en werkt op de boerderij die pal aan de rivier de Amstel ligt. 'Ellen heeft een achtergrond in het toerisme en samen besloten we vijf jaar geleden te stoppen met het maken van kaas en mesten van varkens. Wij zagen meer toekomst in de ontwikkeling van een toeristische tak.'

In het gebouw waar voorheen de varkens lagen, slapen – na een ingrijpende verbouwing – nu gasten en de oude hooiberg werd omgebouwd tot een gezamenlijke ruimte. 'De zes luxe appartementen zijn goed bezet. De fraaie ligging aan het water en de nabijheid van Schiphol en steden als Leiden en Amsterdam maken ze tot een geliefd vakantieverblijf voor buitenlandse bezoekers', vertelt Ellen Heemskerk, die deze tak voor haar rekening neemt. 'Tot in Australië en Saudi-Arabië blijkt men via boekingsites "Huis ter Lucht" in De Kwakel te vinden.'

Eenvoud als uitgangspunt

De bedrijfsvoering in de melkveetak is in de loop van de jaren steeds verder versimpeld. 'Om maximaal rendement te halen uit de 30 hectare grasland die we gebruiken, hadden we in 2004 al besloten te stoppen met de opfok van jongvee', geeft Heemskerk als voorbeeld. Hij melkt ongeveer 70 koeien, die op jaarba-

sis gemiddeld 6700 kg melk met 4,30% vet en 3,66% eiwit produceren. De veehouder ontleent deze cijfers aan zijn bedrijfseconomische boekhouding, want hij maakt geen gebruik van melkcontrole. Wel laat hij, om een vinger aan de pols te houden, enkele keren per jaar melkmonsters van alle koeien op celgetal onderzoeken.

'Van fokkerij heb ik totaal geen verstand', stelt Heemskerk met enige zelfspot. 'Ik gebruik alleen maar sperma van Belgisch-witblauwstieren. Alle kalveren gaan weg en koeien koop ik aan, bij voorkeur van een vast bedrijf.' Opmerkelijk is dat Heemskerk nooit vaarzen koopt en met een gerust hart ook vijfdekalfskoeien overneemt. 'Oudere koeien kopen is een nadeel als het gaat om celgetal, maar je weet wel wat je krijgt', stelt hij.

Ook bij de samenstelling van het rantsoen hanteert Heemskerk eenvoud als uitgangspunt. De koeien krijgen jaar rond gras als ruwvoer, aangevuld met brok in de melkstal en maismeel en bietenpulp aan het voerhek. Door deze voedermiddelen wordt een mengsel van gisten en natriumbicarbonaat gemengd om rust in de vertering te bewerkstelligen. Zolang de draagkracht van de polder het toelaat, gaan de dieren dag en nacht de wei in, waarbij ze na elke melkbeurt een verse strook gras krijgen aangeboden.

Druk van uier

Om schommelingen in het voeraanbod te vermijden legt Heemskerk voor het stalseizoen een lasagnekuil aan waarin alle sneden over elkaar heen worden ingekuild. Een slim afdeksysteem verlicht de arbeid van het meerdere keren per jaar open- en dichtmaken van de hele kuil. 'Daarnaast zorg ik altijd voor een voorraad gras in balen', vertelt de veehouder. 'Hiermee overbrug ik de behoefte aan ruwvoer als de kuil op is of nog gesloten.'

Problemen met uierontsteking voor of

vlak na het afkalven heeft Heemskerk nooit ondervonden sinds hij is gestopt met het gebruik van droogzetters. Aan de overgang van lactatie naar droogstand gaat dan ook een uitgebreide voorbereiding vooraf. Deze begint al weken voor de laatste melkbeurt door het afbouwen van de krachtvoergift. Vanaf drie weken voor het einde van hun lactatie krijgen de koeien helemaal geen brok meer en de laatste tien dagen melkt Heemskerk de oudmelkte koeien alleen nog maar 's ochtends. 'Zo lukt het goed om de productie terug te brengen tot minder dan tien liter per dag, ondanks dat de oudmelkte koeien gewoon met het koppel mee de wei ingaan', ervaart de veehouder. 'Om met succes koeien droog te kunnen zetten zonder antibiotica moet de druk van de uiers zijn. Daarom kies ik er ook voor om koeien wat langer door te melken en ze maar vier tot vijf weken droog te laten staan.'

Na hun laatste melkbeurt zet Heemskerk de dieren die hij droog gaat zetten apart om ze in alle rust te kunnen behandelen. Naast teatsealers met bijbehorende alcoholdoekjes zijn een fles spiritus en melkershandschoenen daarbij onmisbare hulpmiddelen. 'Schoon werken is heel belangrijk als je geen droogzetters gebruikt', vertelt de veehouder. 'Ik denk dat er meer problemen ont-

staan door niet-hygiënisch werken bij het inbrengen, dan door het gebruik van teatsealers op zich.'

Het begin van de droogstand is voor Heemskerk ook het moment om de koeien te behandelen tegen leverbot. Daarnaast geeft hij ze een mineralenbolus en een bolus met aanvullende voedingssupplementen.

Natuurlijke weerstand

Ook bij uierontsteking – dat naar zijn eigen zeggen weinig voorkomt – vertrouwt de veehouder inmiddels volledig op de natuurlijke weerstand van zijn koeien die hij op dat moment ondersteunt met een bolus met (volgens de omschrijving van de fabrikant) 'een product op basis van etherische oliën en plantenextracten' en vloeibaar middel in de bek. Door het ontstoken kwartier twee keer per dag in te smeren met uiermint wordt bovendien de doorbloeding gestimuleerd en daarmee de toevoer van witte bloedcellen die ziekteverwekkende bacteriën opruimen.

'Het grootste deel van de uierontstekingen geneest met deze behandeling, maar het werkt niet altijd', vertelt Heemskerk eerlijk. 'Dan wordt een koe driespeen. Maar als dat het grootste probleem is... En trouwens: gebruik van antibiotica bij mastitis is zeker geen garantie voor gene-

zing. Ook voorheen verloren koeien met uierontsteking wel eens een kwartier.'

Twintig procent vervanging

Hoewel de veehouder niet helemaal tevreden is over het celgetal – het schommelt rond de 270 en is daarmee net iets te hoog voor de halve cent kwaliteitspremie van afnemer Nemelco – leidt het minimale gebruik van antibiotica niet tot een versnelde afvoer van koeien. De gemiddelde leeftijd van de veestapel is met ruim zeven jaar hoog, de vervanging twintig procent. 'Ieder jaar verlaten twee of drie koeien het bedrijf vanwege een chronisch verhoogd celgetal, maar dat zal op bedrijven die veel meer antibiotica gebruiken niet anders zijn', denkt Heemskerk. Daarnaast zijn problemen met de vruchtbaarheid of benen en klauwen de belangrijkste redenen van afvoer. Een sluitende verklaring waarom de koeien met een minimaal middelengebruik gezond blijven heeft Heemskerk niet. Nee, hij vraagt niet het uiterste van zijn koeien, de dieren zijn goed in conditie en lopen veel in de wei. Of zijn het de rust en het vertrouwen die de veehouder uitstraalt en misschien overbrengt op zijn koeien? Heemskerk durft het niet te zeggen. 'Kennelijk zit het met de weerstand van de dieren op ons bedrijf wel goed.'

In het weideseizoen krijgen de koeien bietenpulp en maïsmeel aan het voerhek